

КОНКРЕТНІ ДІЇ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНКРЕТНИХ ПРОБЛЕМ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПІСЛЯ НЕЇ



Симон Радченко
аспірант університету Турину,
співзасновник ГО
«Науково-дослідна лабораторія
“Архаїка”»,
викладач демократичної школи
«Майбутні»,
м. Турин, Італія



Повномасштабне вторгнення Росії в Україну та події останніх місяців вкотре оприявнили ще один фронт, який проходить Україною – кордон між простором культури та цивілізації і неозорими просторами невігластва, тупості, неосвіченості. Навіть якщо десь у столицях держави-агресора і можна відшукати культуру в якомусь з її проявів, вона однак залишається недоступною для більшості її громадян. Ще гірше те, що і культура, і невігластво вкрай агресивно та діяльнісно реагують на справжні культурні простори та тих, хто їх боронить. І, на жаль, активність та ефективність опору української культури російській не порівнювана з успіхами Збройних Сил України, на які ми спираємось і яким довіряємо нашу свободу. Причини того вже неодноразово визначені та проговорені – потреба у фінансуванні, відсутність матеріального та наочного ефекту від вкладення грошей у культурні індустрії, реакційність і несистемність державної політики тощо.

Однак нині, коли історія твориться на наших очах, стає очевидним, що культура та культурна спадщина – необхідні складові ідентичності народу; що вони «вміщують» відповіді на історичні питання, допомагаючи краще зрозуміти минуле й передбачити майбутнє. Адже саме відсутність тверезого погляду на минуле призводить до історичних помилок сьогодні. Для нас це означає одне: у захист та популяризацію культурної спадщини нині потрібно вкладатись як ніколи. Об'єкти культурної спадщини – не лише слабкі й унебезпечені під час повномасштабного вторгнення, а є важливою зброєю у захисті України та українства взагалі.

Саме з такими міркуваннями сьогодні стартує багато проектів, присвячених оцифруванню об'єктів культурної та археологічної спадщини в Україні. Корисний ефект від них очевидний – у короткостроковій перспективі цифрові копії гарантують збереження даних від ворожих куль, ракет та вандалізму. У довгостроковій – сприятимуть популяризації української культури за кордоном – бодай через віртуальні музеї та виставки, які вже стають невід'ємним елементом нашої все більш віртуалізованої реальності.

Рівень оцифрованості (а особливо оцифрованості об'єктів спадщини за собою 3D-моделювання) – одна з основних відмінностей українських та європейських культурних і наукових інституцій.



**Високоточна тривимірна модель Суботівської церкви —
один із проєктів ГО «Науково-дослідна лабораторія “Архаїка”»**

Друга відмінність – відсутність повноцінних та потужних міждисциплінарних команд, які могли б розв’язувати проблему на професійному рівні, беручи до уваги всі необхідні деталі.

З такими думками 24–25 вересня 2022 р. українські археологи та їхні європейські колеги провели онлайн-марафон у межах проєкту “*3D History for Ukraine*”. Науковці з України, Норвегії, Польщі, Італії, Ірландії, Румунії, Сполученого Королівства, Сполучених Штатів Америки, Чехії та Канади зібрались, щоб обговорити культуру та археологію України, її проблеми і потреби у воєнний час. Приурочений до події збір коштів має на меті купівлю ручного лазерного сканера – принципово нового для українських культурних індустрій обладнання для створення високоточних моделей культурної спадщини.

На інституційному рівні таку ініціативу підтримав Всесвітній археологічний конгрес на чолі з археологами з Чехії. З української сторони ініціатива мала волонтерський характер – на заклик Громадської організації «Науково-дослідна лабораторія “Архаїка”» відгукнулись окремі науковці з Інституту археології НАН України, Національного музею історії України, Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Національного університету “Кієво-Могилянська Академія” та Всеукраїнської громадської організації “Спілка Археологів України”.

Хоч така прикметна риса не нова для української археології і є доволі поширеним трендом європейської громадської діяльності (адже мова про славнозвісний підхід “знизу вгору”, такий популярний нині у європейських культурних ініціативах), та все ж проєкт є деякою мірою унікальним – адже це перша волонтерська ініціатива українських археологів, так мас-

штабно підтримана колегами з усієї Європи, яка була б спрямована на конкретні дії для захисту, забезпечення та вивчення культурної спадщини.

Серед понад сотні добродіїв, які долучились пожеливо, були і Univerzita Karlova в Празі, і редколегія журналу «Світогляд». І хоча поставлена амбітна мета залишилась далекою від здійснення, зібраних коштів достатньо для запуску та старту важкої і масштабної роботи зі створення цифрових копій об’єктів української археологічної спадщини.

Проєкт ще можна підтримати та посилити фінансово, а ГО “Архаїка” – головний організатор марафону – нині на етапі пошуку джерел дофінансування. Втім вже до кінця року плануємо показати перші результати роботи об’єднаної команди фахівців-геоінформатиків та археологів, яка могла б якісно та фахово працювати над оцифруванням унікальних артефактів – носіїв неповторних даних про Україну та її культуру.

Зі вдячністю за підтримку і побажаннями найскорішої перемоги. ■

QR-код, що веде на сайт проєкту
<https://www.3dhistoryukraine.com/>

